

Tehyn näkemyksiä sote-palveluiden uudistamisesta

Sote-uudistuksen tavoitteena tulee olla palvelujen saatavuuden turvaaminen, hyvinvointia ja terveyttä edistävien toimintatapojen kehittäminen ja terveyserojen vähentäminen. Työjakoa ja toimintatapoja tulee uudistaa, jotta potilaiden oikeus hyvään hoitoon toteutuu ja terveydenhuollon ammattihenkilöiden osaaminen on potilaiden kannalta tarkoituksenmukaisessa käytössä.

Uudistuksessa on keskeistä palveluverkon päällekkäisyyksien hallinta ja resurssien ohjaaminen väestön terveydentilaa koskevien tarpeiden perusteella, jotta terveyserot kaventuvat ja kustannukset pysyvät hallinnassa. Sote-integraatio tulee toteuttaa asiakaslähtöisesti ja varmistaa kansalaisten yhdenvertainen pääsy laadukkaisiin ja turvallisiin palveluihin. Se edellyttää palvelutarpeen kasvaessa riittävän rahoituksen turvaamista, uusia toimintamalleja ja koulutetun hoitohenkilöstön osaamisen hyödyntämistä.

Painopistettä ennaltaehkäiseviin ja terveyttä edistäviin palveluihin

Sosiaali- ja terveystalouden painopistettä tulee kohdentaa ennalta ehkäiseviin ja terveyttä edistäviin palveluihin sekä asiakkaan toimintakyvyn tukemiseen. Kuntoutuksen tulee olla osa palveluprosessia. Monituottajamallissa on turvattava saumattomat hoitoketjut, hoidon jatkuvuus ja riittävä asiakasohjaus. Terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen kannustimia tulee kehittää ja kuntoutuksen uudistamiskomitean ehdotukset kuntoutuspalveluiden kehittämiseksi tulee viedä käytäntöön.

Tehy pitää tärkeänä sitä, että palvelut tuotetaan pääsääntöisesti julkisesti ja järjestöt sekä yritykset täydentävät tätä. Sote-palveluiden järjestämisen ja tuottamisen tulee perustua yhtenäiseen tietopohjaan alueen väestöstä, sairastavuudesta ja palvelujen tarpeesta.

Palveluiden järjestäjällä tulee olla riittävä hankintaosaaminen ja kyky arvioida, mitä palvelukokonaisuuksia on tarkoituksenmukaista kilpailuttaa tai tuottaa asiakassetelillä, ja miten palveluintegraatio toteutuu. Palvelut tulee tuottaa samoilla kriteereillä. Palveluiden laadun, saatavuuden, hinnan ja vaikuttavuuden on oltava läpinäkyvää. Potilaiden oikeuksien toteutuminen on turvattava mm. panostamalla asiakasohjaukseen. Suomalainen sosiaali- ja terveystalouden järjestelmä on monilla mittareilla mitattuna yksi maailman parhaista. Sen ongelmakohtia tulee korjata, mutta yksityissektorin liian suuri markkinaosuus ei saa vaarantaa nykyisin hyvin toimivaa osaa palvelujärjestelmästä kuten mm. erikoissairaanhoidon, päivystystoimintaa ja varautumista kriisitilanteisiin. Ensisijaisesti peruspalveluja tulee vahvistaa mm. lisäämällä sairaanhoitaja - ja fysioterapeutti- tai suuhygienistivastaanottoja sekä monialaista yhteistyötä.

Henkilöstön osaamisesta ja jatkuvasta kehittämisestä on huolehdittava

Tehy edellyttää, että tulevaisuuden sote-palvelut tuotetaan asiakaslähtöisesti, kustannustehokkaasti, koulutetun hoitohenkilöstön osaamista hyödyntäen ja työnjakoa uudistaen. Henkilöstön on oltava mukana toimintatapojen ja työnjaon kehittämisessä uudistuksen eri vaiheissa. Alan ammattilaisten mahdollisuus jatkuvaan oppimiseen ja kehittymiseen työuran eri vaiheissa on turvattava. Palvelujen tuottaminen monituottajamallilla ei saa vaarantaa alan pitkäjänteistä terveystieteellistä koulutus-, kehittämis- ja tutkimustoimintaa.

Sosiaali- ja terveystalouden vetovoimaisuus ja työelämän laatu keskiöön

Pitkään jatkunut kiire ja riittämättömät resurssit ovat johtaneet sosiaali- ja terveystalouden henkilöstön kuormittumiseen ääriarjoille. Tehy on huolissaan alan työelämän laadusta ja vetovoimaisuudesta. Uudistus ei saa lisätä henkilöstön epävarmuutta, kuormittuneisuutta, alentaa henkilöstömitoituksia eikä vähentää esimiesten määrää.

Työolotutkimusten mukaan sosiaali- ja terveysalan henkilöstö ja esimiehet ovat jo nyt ammattialavertailussa kuormittuneimpia ja entistä useampi pohtii alan vaihtoa. Alan vetovoimaisuus ja alalla pysyminen on varmistettava.

Henkilöstön edustajilla on merkittävä rooli muutoksen hallinnassa ja työpaikkojen yhteistoiminnassa. Henkilöstön edustajien riittävä ajankäyttö on turvattava. Myös sopimusjärjestelmän uudistamisessa on otettava huomioon alan suurimman henkilöstöryhmän tarpeet, työn erityispiirteet ja tehtävien vaativuus.

Johtamisessa onnistuminen ratkaisee

Lainsäädännön avulla on varmistettava sosiaali- ja terveyspalveluissa työskentelevän suurimman henkilöstöryhmän eli koulutetun hoitohenkilöstön laadukas johtaminen. Hoitotyön johtajia on oltava sekä järjestämisestä että palveluiden tuottamisesta vastaavissa organisaatioissa. Riittävät johtamisen ja esimiestyön resurssit on varmistettava organisaation kaikilla tasoilla. Lähiesimiestyöllä on merkittävä rooli muutoksen toteutuksessa yhdessä henkilöstön kanssa. Lähiesimiesten tehtäviä ei voi enää vähentää. Sote-uudistus on valtava muutosprosessi. Sitä ei pidä tehdä hätiköiden. Markkinaehtoisuuden kasvattaminen on arvioitava, kokeilujen tuloksista saatavaa tietoa hyödynnettävä ja eteneminen on vaiheistettava. Lisäksi on huomioitava julkisten palveluiden ulkoistamisen vaikutukset viranomaistoimintaan. Uudistuksessa on arvioitava ja ohjattava tarvittavat resurssit mm. palvelutarpeen arviointia, asiakassuunnitelmien laadintaa ja asiakasohjausta varten. Myös näihin liittyvät tietojärjestelmäinvestoinnit on otettava huomioon.

Yhteenveto

Sosiaali- ja terveyspalveluiden uudistamisessa on

- turvattava palvelujen saatavuus ja yhdenvertaisuus
- kavennettava ihmisten hyvinvointi- ja terveyseroja
- vahvistettava terveyden edistämistä ja kuntoutusta
- lisättävä sairaanhoitaja-, fysioterapeutti- ja suuhygienistivastaanottoja
- huolehdittava sote-palveluiden riittävästä rahoituksesta
- hyödynnettävä tehtyä maakunnallista valmistelua (hoitoketjut ja integraatio)
- järjestettävä palvelut suuremmalla väestöpohjalla
- ei saa heikentää järjestelmän toimivia osia kuten erikoissairaanhoitoa tai päivystysvalmiutta
- uudistettava ammattihenkilöiden työnjakoa – palkka vastaamaan tehtävien vaativuutta
- huolehdittava henkilöstön jatkuvasta ammatillisesta kehitymisestä, perehdytyksestä ja täydennyskoulutuksesta
- parannettava sote-alan vetovoimaa, työolosuhteita ja työturvallisuutta
- varmistettava lainsäädännöllä hoitohenkilöstön laadukas johtaminen ja esimiestyön resurssit
- turvattava terveystieteellinen koulutus- tutkimus- ja kehittämistoiminta

Suuret muutokset edellyttävät pitkäaikaista sitoutumista yli hallituskausien. Uudistuksessa on edettävä vaihe vaiheelta, jotta tarvittavat korjaukset ja kokeiluista saadut johtopäätökset voidaan huomioida.

Millariikka Rytönen
Puheenjohtaja
Tehy ry

Kirsi Sillanpää
Johtaja
Tehy ry

Lisätietoja: Johtaja, Kirsi Sillanpää, kirsi.sillanpaa@tehy.fi puh. 040 820 7848 ja työympäristöasiantuntija, Anna Kukka, anna.kukka@tehy.fi

Maaliskuu 2019

